

Rozhledy matematicko-fyzikální

Ivo Kraus

Ackroyd, P.: Newton – stručný životopis

Rozhledy matematicko-fyzikální, Vol. 88 (2013), No. 3, [65]

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/146541>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2013

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Ackroyd, P.: Newton – stručný životopis

Nakladatelství Academia v edici Historie, Praha 2010

(Z anglického originálu přeložila Irena Dvořáková)

Třebaže žádné dílo Isaaca Newtona v české verzi nevyšlo, jeho jméno je u nás součástí názvů řady více či méně zasvěcených biografí nebo fantastické literatury už přinejmenším od prvního vydání Arbesova romaneta Newtonův mozek v sedmdesátých letech 19. století. Co může čtenář čekat od další knihy o hrdinovi nazývaném *ozdoba lidského rodu*? Jeho ctitelé mu dali atribut *božský*. Peter Ackroyd ho tohoto božství zbavuje. Vytvořil portrét učenice, který svým dílem zahájil novou etapu vývoje fyziky, zároveň však lidsky chyboval snad ještě víc, než se géniům obvykle mlčky toleruje. Útlá knížka (včetně rejstříku má 137 stran) umožňuje poznat slavného anglického matematika, fyzika a astronoma jako člověka, a pochopit tak jeho charakter i často rozporné jednání.

O čem se v Newtonových životopisech obvykle nepíše? Jakmile měl pocit, že je kritizován, znejistěl a byl nevrlý, kritiku chápal jako projev nepřátelství. Otevřeně proti němu vystoupit bylo nebezpečné. Příkladem může být jeho konflikt s německým polyhistorem Wilhelmem Gottfriedem Leibnizem, kdo dříve vytvořil diferenciální a integrální počet. Nikdo dnes nepochybuje, že ke stejnému cíli došli oba různými cestami a zcela nezávisle. Newtonovi patří priorita objevu, Leibnizovi zas nikdo neupře první publikaci, a to s terminologií a symbolikou, která byla přijata jako vhodnější než Newtonova. Přestože nekonečné a často nechutné hádky ani jednomu ke cti neslouží, jsou historické dokumenty o soudnosti obou géniů shovívavější spíše k Leibnizovi. Ten prý na otázku pruské královny Sophie Charlotty, jaké zásluhy má Newton v matematice, odpověděl: „Sir Newton je autorem té lepší poloviny veškeré matematiky, která vznikla od počátku světa do dnešních dnů.“ Škoda, že stejně velkorysý nebyl také soupeř. Když Leibniz v roce 1716 zemřel, jako by přestalo existovat i jeho dílo; Newton se o něm ve svých pracích už nikdy jediným slovem nezmiňoval.

Sporům o prioritu svých vědeckých výsledků nebo myšlenek Newton mohl předejít, kdyby je včas publikoval. Proč zveřejňování odkládal? Možná se nechtěl bavit s kritiky nebo tazateli na své práce, vyhovovalo mu zůstat v ústraní, v ulitě nedotknutelnosti a přesvědčení o své výjimečnosti. Byl podezřivý, tajnůstkářský, neochotný se dělit o poznatky, skrývající svou práci za anagramy a hlavolamy, ve všech životních situacích nesmírně toužil po pořádku a jistotě. Uměl být vzteklý a agresivní, což jsou podle Petera Ackroyda důsledky Newtonova neutěšeného dětství, kdy trpěl pocitem osamělosti.

(dokončení na předcházející stránce)